

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

VIII. Sacrificium Missæ rectè celebrari pro Sanctis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

cap. 18. Item dicit offerri pro mortuis sacrificium precij nostri, lib. 9. Confess. cap. 12. & sacrificium corporis, & sanguinis Domini, lib. 1. de origine animæ, cap. 9. & 11. & sacrificium mediatoris, quæst. 2. ad Dulcitium; & sacrificium altaris, lib. de cura pro mortuis, cap. 18.

Sed Kemnitiu occurrit, ac dicit, in celebratione quidem Eucharistiæ consueuisse commemorari mortuos, sed non in eum finem, ut oblatio Eucharistiæ esset propitiatio pro peccatis mortuorum; verum ut eo tempore adhiberetur confessio, & testificatio illius articuli: *Communione Sanctorum*, ut nimirum profiteamur ad corpus Christi, & Ecclesiæ pertinere tum viuentes, tum mortuos.

At hoc est merum figmentum. Nam Cyrillus, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus & alij citati, clarè dicunt, multum prodesse animabus defunctorum ad refrigerium, sacrificium Eucharistiæ: & *AVGVSTINVS* in Enchirid. cap. 110. vitatur voce propitiationis, cum ait: *Pro non valde malis, propitiatio est.* Et denique idem Augustinus, vbicunque agit de sacrae, semper distinguit sanctos præcipuè Martyres, ab aliis fidelibus defunctis, ac dicit utrosque in sacrificio altaris commemorari, sed Sanctos ut ipsi pro nobis orent, alios autem vt nos pro illis oremus. At si solùm ea commemoratio, testificatio esset communionis, & societatis, eodem modo omnes commemorarentur. Vide loca Augustini tractat. 84. in Ioan-nem, libro de sancta Virginitate, cap. 45. & serm. 17. de verbis Apostoli.

CAPVT OCTAVVM.

Sacrificium Missæ rectè celebrari pro Sanctis.

X iis, pro quibus sacrificium offerri potest, soli supersunt Sancti, qui iam in caelo cum Christo regnant. Et quoniam aduersarij, & Kemnitiu maxime, mira fraude statum quæstionis inuoluunt, & nobis affingunt, quæ nunquam somniauimus: **PRIMO** explicanda erit diligenter Ecclesiæ sententia; & aperiendus status quæstionis. **DEINDE** probanda veritas. **VLTIMO** respondendum ad obiectiones.

Quod ad **PRIMUM** attinet, Ecclesiæ sententia his tribus capitibus continetur. **PRIMO**, Sacrificia non profunt Sanctis.

Bbbb a ad

ad culpæ vel pœnæ remissionem, nec ad gratiæ vel gloriæ
 sentialis augmentum. Hoc certum est apud Catholicos,
 de eo contentio est vlla cum hæreticis. Quare S. Augustinus
 tract. 84. in Ioan. & serm. 17. de verbis Apostoli, & alibi
 in sacrificio memoriam fieri Sanctorum, sed non orari pro
 Et idcirco cum in nostra Liturgia petimus, vt oblatio Sanctis
 proficit ad gloriam, non tam oramus pro Sanctis, quam
 nobis: petimus enim à Deo gratiam ita sanctè, p̄de, dicitur
 rectè sacrificium offerredi, vt meritò Sancti inde gaudeant
 sint, & gloria illis coram hominibus accedat. Et similiter
 Cyprianus, Cyrillus, Epiphanius, Augustinus, & Chrysostomus
 mus, quos infra citabimus in probatione primæ propo-
 nis, dicunt sacrificium offerri p̄ Apostolis, & Martyribus
 intelligunt offerri pro eorum salute, sed pro eorum honore

SECVNDO; Sacrificium non offertur Sanctis, & pro
 neque templa, neq; altaria eriguntur Sanctis, licet in eorum
 memoriam ista omnia fieri possint, vt mox dicemus. Hoc
 betur expressè in Concilio Tridentino, sess. 22. cap. 3.
 AVGVSTINVM lib. 8. de ciuit. Dei, cap. 27. vbi sic legitur
Martyribus non constituimus templa, sacerdotia, sacrificia.
Quæ verba citat Kemnitius, pag. 818. & subiungit
pudenti mendacio: Atqui hoc in Papatu, & factum est
adhuc defenditur. Sed poterat eodem modo in Augustino
mentiri, ac dicere. Atqui hoc tempore Augustini nega-
 ipso defendebatur. Nam in quo sensu Augustinus negat
 ria, templa, & sacrificia Sanctis, & nos pariter negamus
 men in alio sensu cum eodem Augustino, templa, altaria,
 sacrificia Sanctis attribuimus. Negat Augustinus, & nos
 illo, sacrificia offerri Sanctis, & proinde templa, & altaria
 gi, vt in iis sacrificetur Sanctis: at concedit, & nos cum
 riter concedimus, sacrificia offerri in memoriam Sanctis
 & proinde templa, & altaria erigi in Sanctorum memora-
 unde etiam templa, & altaria, in quibus soli Deo sacrificia
 passim ab Augustino dicuntur memoria Sanctorum.

Probantur hæc omnia ex ipsius Augustini verbis. Nam
 co citato à Kemnitio lib. 8. de ciuit. Dei, cap. 27. ita Ave-
 NVS explicat quod dixerat, Sanctis non constitui templa,
 sacrificia: *Quis audiuit aliquando fidelium, stantem sacrifi-*
tem ad altare dicere in precibus; Offero tibi sacrificium
Sel Paule, Sel Cypriane, cum apud memorias eorum Deo offer-

Et li. 20. contra Faustum, cap. 21. *Nulli Martyrum*, inquit, *quamuis in memorias Martyrum, constituimus altaria. Quis enim Antistitum in locis Sanctorum corporum assistens altari, aliquando dixit, Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, Deo offertur, qui Martyres coronauit, apud memorias eorum, quos coronauit.* Porro templa dedicari Sanctis in eo sensu, quem diximus, patet ex eodem Augustino lib. 1. de ciuit. Dei, cap. 1. *Testantur*, inquit, *hoc Martyrum loca, & Apostolorum Basilica.* & lib. de cura pro mortuis, cap. 1. *meminit Basilicæ S. Felicis.* Vide testimonia plurima variorum Patrum de templis Sanctorum in nostro lib. 3. de Sanctis, c. 4.

TERTIO; Sacrificium Missæ non est per se institutum tanquam ad finem proprium, & præcipuum, ad Sanctos honorandos, vel inuocandos. Hoc asserimus contra calumnias Kemnitij, qui pag. 810. dicit Catholicos docere Cœnam Dominicam institutam esse, vt in eius celebratione implorentur Sancti, &c. Nos enim fatemur, sacrificium Missæ per se institutum ad Deum colendum, & propitiandum: & verum sacrificium futurum, etiam si nulla in eo fieret Sanctorum memoria. Quare solum secundariò, & consequenter existimamus ad sacrificium pertinere Sanctorum cultum, & inuocationem: nam ex eo quod aguntur Deo gratiæ in sacrificio pro victoriis Sanctorum, consequitur honor Sanctorum; & quia eos hoc modo honoramus, consequitur etiam vicissim, vt ipsi sint nostri memores in cœlo, & pro nobis orent. Atq; id vel ex ipsa nostra Liturgia intelligi potest: Nam in ea nusquam directè Sancti inuocantur, nisi bis, aut ter in aliquo versiculo, & in confessione, quæ præmittitur ante Missæ introitum: alioqui ipsa oblatio expressè dirigitur ad solum Deum; similiter Collectæ tam publicæ, quàm secretæ, & omnes Canonis orationes diriguntur ad Deum, nullæ ad Sanctos. At si Missa esset instituta per se ad cultum, & inuocationem Sanctorum, certè directè Sancti inuocarentur in ipso Canone, vt inuocantur in Litanis.

Non igitur est status quæstionis, quem proponit Kemnitius; An Cœna Domini sit instituta ad cultum, & inuocationem Sanctorum; sed an repugnet institutioni Cœnæ Domini, vt in eius celebratione fiat memoria Sanctorum, & consequenter honorentur, & inuocentur Sancti, siue directè, siue indirectè. Et quidem Catholicos omnes affirmant vtrumque,

id est, non solum non repugnare institutioni, vt in sacro nominentur Sancti cum honore, sed nec etiam vt nominentur. Quæ duo tum ex Concilio Tridentino, sess. 22. cap. 3. ex ipsa Liturgia manifesta sunt. At Kemnitius illud non admittit consuetum fuisse in antiqua Ecclesia, & vix tolerari posse; secundum autem vult ad manifestam propiationem Cœnæ Domini pertinere, & aduersa frugationem cum institutione Dominica, idque non tam quàm palpabiliter. Quare nos vtrumque breuiter contrebimus.

Quod igitur ad **SECUNDVM** attinet, statuo has propositiones.

PRIMA: Non repugnat institutioni Cœnæ Domini, vt nominentur, & honorentur Sancti. Probatur **PRIMO** ex **Stolo** 1. **Timot.** 2. vbi iubet fieri orationes, & gratiarum actiones in sacrificio Missæ (nam de hoc sacrificio locum illi ponunt veteres, vt supra ostendi) pro omnibus, & maximè Regibus; vult igitur Apostolus in Missa non solum supplicare Deo pro accipiendis beneficiis, sed etiam agi gratias pro perceptis. Est autem beneficium singulare, quod fratribus contulerit, & post eam victoriam gloria, & honore exornauerit: quare licitum erit, vel potius dignum, & iustum, sacrificium offeramus ad agendas Deo gratias pro victoriis triumphis Sanctorum, & per hoc etiam Sanctos ipsorum sacrificio cum honore, & exultatione nominemus.

SECUNDO probatur testimonio omnium Liturgiarum **Iacobi**, **Clementis**, **Basilij**, **Chrysostomi**, & aliorum, in quibus omnibus nominantur Sancti, idque non semel.

TERTIO probatur ex Patribus. Nam **CYPRIANVS** in epist. 6. petit annotari, & ad se scribi diem mortis Martyrum singulorum, vt possit nominatim in die anniuersario sacrificii eorum, pro eis sacrificium facere. **EPIPHANIUS** in libro 75. & **CYRILLVS** catechesi 5. mystagogica aperte scribit sacrificio nominari Apostolos, & Martyres. **CHRYSOSTOMVS** homil. 21. in Acta, non solum nominari dicit, sed etiam magnam ingentem esse honorem Sanctis, quod nomine tantum in domino præsentem, dum horrendum illud sacrificium peragitur. **AUGUSTINVS** in libro de sancta Virginitate, cap. 45. & frequentius dicit, Sanctos nominari in sacrificio, & præcipue

lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 10. *Ad quod sacrificium, inquit, suo loco, & ordine nominantur.*

QUARTO probatur ex utilitate huius instituti: prodest enim PRIMVM ad protestandam communionem Sanctorum. Nam sacrificium corporis Christi veri, nomine totius corporis mystici offertur, & offerri debet: proinde sicut nominantur viuentes Pontifices, Reges, & multi alij, ita etiam mortui nominari debent, siue in purgatorio sint, siue in cœlo; omnes enim ad idem corpus pertinent. Accedit quod vt Augustinus scribit lib. 10. de ciuit. Dei, cap. 6. & lib. 22. cap. 10. in sacrificio altaris significatur sacrificium generale, quo vniuersum corpus Christi mysticum, id est, tota redempta ciuitas offertur Deo per Christum Sacerdotem magnum: & quia ad compagem huius corporis pertinet etiam Sancti, qui sunt in cœlo; idè etiam illi suo ordine in sacrificio altaris nominandi sunt.

ALIA utilitas est, excitatio sanctæ æmulationis: quàm utilitatem attingit sanctus AVGVSTINVS libro 8. de ciuitate Dei, cap. 27. Nam reddens rationem, cur in memoriam, & apud memorias Sanctorum dicantur sacra, sic ait: *Vt ea celebritate, & Deo vero de illorum Victoris gratias agamus, & nos ad imitationem talium coronarum atque palmarum eodem inuocato in auxilium ex eorum memoria renouatione adhortemur.*

SECUNDA propositio: *Non repugnat institutioni Cana Domini, & in ea inuocentur Sancti, eo modo, quo ab Ecclesia Catholica inuocari solent.* Explico; tribus modis Sancti in sacrificio Missæ inuocari possunt. VNO modo per ipsam oblationem, ita vt eis oblatio offeratur; ipsa enim oblatio tacita quedam, sed efficacissima est inuocatio; & hoc modo non inuocantur Sanctos Ecclesia in Missa, nec inuocare posset sine peccato idololatriæ, vt diximus.

SECUNDO modo per precem ad eos directam, vt cùm dicimus: *Sancte Petre, ora pro me;* & hoc modo non inuocantur Sancti in Missa, vt supra diximus, nisi obiter, in versiculis post lectione, idq; solùm in vna, vel altera Missa: qui tamen modus nihil habet absurdi. Nam si licet à viuētibus petere, vt nos iuent orationibus suis, dū tam sublimi fungimur ministerio, vnde etiam dicimus in Liturgia: *Orate fratres;* cur non liceat idè à Sanctis petere? Sed non est opus nunc de ista re disputare,

quia nec aduersarij istos articulos oppugnant, qui contra in Missa Catechumenorum, quæ non est proprie sacrificium in Missa autem fidelium, quæ incipit ab oblatione, uult ita directè Sancti inuocantur.

TERTIO modo per preces ad Deum directas, ut cum impetimus, ut intercedentibus Sanctis nos iuuet; & hoc in Missa tum in Canone, tum extrà inuocantur Sancti: hoc est quod reprehendunt aduersarij, & idè hoc solum probandum est.

Probat **PRIMO** ex Patribus. **CYRILLVS** catecheticus scholasticus, explicans ritum sacrificij Missæ: *Cum hoc sacrificium, inquit, offerimus, mentionem facimus eorum, qui nos obdormierunt: primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, & Deus orationibus illorum, & legationibus, suscipiat preces nostras.* **BASILIVS** in Liturgia post consecrationem, memoriam faciens Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, sanctæ Dei genitricis, & omnium Sanctorum: *Vt, inquit, assiduas preces pro nobis tibi offerant, eaq; memoriam illorum celebramus. Sed quia non do nobis ipsi parum fidimus, memoria, & legatione illorum iustorum, recti, per eos audeamus ad te accedere, atque tremendo sacro munere defungi.* **CHRYSOSTOMVS** in Liturgia: *Incensibile, inquit, incorporatum supercaelestem, & gloriosum præcursores, & Baptistæ, sanctorum gloriosorum Apostolorum, Sancti huius, cuius memoriam agimus, & omnium Sanctorum, quorum supplicationibus, respice nos Deus.* **ERASMVS** *Stabili, inquit, nostros gressus precibus; & supplicationibus sanctæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum.* **AVGVSTINVS** tractat. 84. in Ioannem: *Ideo quæ pro nobis precamur, ad ipsam mensam non sic eos (Martyres) commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt. Sed etiam precamur, sed magis ut orent ipsi pro nobis.* Idem habet lectum de verbis Apostoli.

SECUNDO probatur ratione. Nam Sancti sine ulla intermissione pro nobis in cælo orare possunt, & orant; ergo bonum est Deo petere, tum ut Sanctos pro nobis orare faciat, tum ut ipsi pro nobis orantes exaudiat, quæ duo in Missa petuntur. Cuius sequentia apertissima, & certissima est. Nam si vnus ex illis diis nostræ salutis est, Sanctorum oratio, cur non liceat ad Deum petere, ut per hoc medium nos adiuuet? Et si licet petere

vt per bonos doctores, & pastores in terris nos dirigat, doceat, tueatur, cur nō licet etiam petere, vt idem faciat per Angelorum & Sanctorum suffragia? Et si licet Deum rogare, vt excitet eos qui hīc viuunt, ad orandum pro nobis, eosque exaudiat, cur non idem licet in Sanctis?

Antecedens autem huius argumenti fusè probatum est à nobis in 1. lib. de Sanctis; nec aduersarij multum de hac re cōtendunt. Nam etiam si pertinacissimè negent inuocandos esse à nobis Sanctos, quia nō credunt illos audire posse nostras preces; tamen illos in genere sollicitos esse pro Ecclesia, & orare posse, atque etiam re ipsa orare, fatentur Philippus in Apologia Confessionis Augustanæ, articulo de inuocatione Sanctorum, Brentius in Confessione VVirtembergensi, cap. de inuocatione Sanctorum, Kemnitius in 3. parte Examinis Concilij Tridentini, Calvinus quoq; lib. 3. Instit. cap. 20. §. 21. & 24. non repugnat huic sententiæ, tamen si ægrè ad eam admittendam adduci se patiatur. Et sanè id negari non potest, nisi negetur in primis Scriptura, quæ 2. Machab. vlt. testatur Hieremiam, & Oniam defunctos orasse pro populo, & Apocal. 5. describuntur viginti quatuor seniores in cælo offerre incensum, quo Ioānes ipse exponit significari orationes Sanctorum: nisi etiam negetur vnitas corporis Ecclesiæ, vel communio Sanctorum, quam in symbolo Apostolico cōfitemur. Si enim vnum corpus sumus, & alij aliorum membra, certè inuicem solliciti esse debemus: ea enim est membrorum natura, vt Apostolus docet 1. Corinth. 12. Denique Augustinus quæst. 108. in Exodum, dicit Martyrum orationibus propitiari Deum peccatis populi sui. & quæst. 149. dicit, Sanctorum meritis nos releuari posse apud Deum, quando mala nostra merita nos grauant.

Restat, vt Kemnitij obiectionibus respondeamus. PRIMO sic argumentatur pag. 810. *Christus dicit; Hoc facite non in Sanctorum, sed in mei commemorationem. Et præterea ideò corpus, & sanguinem suum nobis tradit in Cæna, & adituri thronum gratiæ, misericordiam consequamur per merita vniuersæ oblationis Christi: ergo prophanatur Cæna Domini cum à Deo petitur, & per merita, et preces Sanctorum, in omnibus diuina protectionis muniamur auxilio.*

RESPONDEO; Christus nusquam dixit; Hoc facite non in Sanctorum, sed in mei commemorationem; neq; dixit: Hoc

Bbbb 5 facite

facite in mei solius commemorationem: quare non potest rectè colligi; Ergo repugnat institutioni Cœnæ, Sanctæ commemorationi. Præterea etiam si Dominus dixisset; Hoc facite in mei solius commemorationem; adhuc nihil aduerbrij obtinerent: loquitur enim Dominus nõ de qualibet commemoratione, sed de ea, qua per mysterium Cœnæ representatur ipsius passio, & mors; quo genere commemorationis non solet, nec potest Ecclesia Sanctorum memoriam in Missa facere: non enim Eucharistia est symbolum passionis Sanctorum, sed Christi solius. Alia igitur est memoria Sanctorum, quam in sacrificio celebramus: nimirum enim Sanctorum nominamus, vt pro eorum victoria Deo sacrificium gratiarum actionis offeramus, vt supra diximus.

Ad aliam partem argumenti respondemus, aliter per Christi intercessionem, & merita, & aliter per Sanctorum merita, & preces nos à Deo misericordiã expectare, ac petere. Nos per Christi merita immediatè à Deo misericordiam petimus, ipse enim solus est immediatus intercessor noster apud Deum. Per Sanctorum autem merita, & preces à Deo misericordiam petimus, eodem Christo mediante: nam & ipsi pro nobis orant, per Christum orant. Itaque sicut nostra ratio pro nobis ad Deum, non est superuacanea, nec iniuncta Christo facit, licet ipse sit apud Deum aduocatus noster, quia nos per illum pro nobis Deum oramus: ita Sanctorum preces pro nobis non sunt vel superuacaneæ, vel in Christi intercessionem, licet Christus sit noster aduocatus, quia ipsi per Christum petunt. Et sicut Sancti pro nobis Deum orare possunt, non obstante Christi intercessione; ita & nos possumus ad Deum petere, vt pro nobis orent, & à Deo petere, vt illos ad Deum impellat, & orantes exaudiat, non obstante Christi intercessione.

SECUNDA obiectio ex Augustino, qui lib. 22. ciuit. cap. 2. dicit, in administratione Cœnæ Dominicæ à sacerdote Sanctos quidè nominari, nullo modo autè à sacerdote inuocari.

RESPONDEO; Verba AVGVSTINI Kemnitius si cuius fraudem suam etiam nobis tacentibus, omnibus patefecit. Hæc autem sunt illius verba: *Vni Deo, & Martyrum, et ipsorum sacrificium immolamus: ad quod sacrificiũ, sicut homines Deum qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco, & ordine nominantur: non tamen à sacerdote, qui sacrificat, immolantur.*

Deo quippe, non ipsis sacrificat, quamuis in memoriã sacrifices eorum, quia Dei sacerdos est, non illorum.

Vides hic PRIMO, Augustinum non dicere: *In administratione Cœna Domini, sed in sacrificio quod immolamus*, & bis, terue repetere, sacerdotem sacrificare Deo sacrificium, non Cœnam administrare. SECUNDO vides, Augustinum apertissimè dicere, sacrificium fieri in memoriam Sanctorum, & Sanctos in eo nominari: quod non solum est contra horum sectariorum nouitates qui in sua Cœna nullam Sanctorum mentionem faciunt, sed est expressè contra Kemnitium, qui paulò antè disputabat Christum dixisse, Hoc facite, non in Sanctorum commemorationem. TERTIO vides, Augustinum, cum is negat Sanctos inuocari, loqui de inuocatione per sacrificium, id est, de oblatione, quæ, vt supra diximus, est efficacissima inuocatio: nam formaliter loquitur, cum ait: *Non tamen à sacerdote, qui sacrificat, inuocatur.* vt patet ex verbis sequentibus: *Deo quippe, non ipsis sacrificat, quia Dei sacerdos est, non ipsorum.*

Quod autem Augustinus non neget, posse ac debere Sanctos inuocari in Missa, eo modo, quo facit Ecclesia Catholica, patet ex tract. 84. in Ioannem à nobis supra citato, vbi dicit, Sanctos ad mensam Domini commemorari, non vt nos pro eis oremus, sed vt ipsi orent pro nobis. Ex his apparet, quàm inaniter propter locum Augustini Kemnitius exultauerit, & quam immeritò, & procaciter Synodum Tridentinã Thaidem Babylonicam appellauerit.

TERTIA obiectio ex historia antiquitatis; colligit autem Kemnitius hoc modo progressum antiquitatis. PRIMO dicit, in primitiua Ecclesia morem fuisse, vt annua memoria Martyrum solenniter celebraretur in ipsis locis, vbi corpora Martyrum sepulta erant: idque probat ex epistola Ecclesiæ Smyrnenfis apud Eusebium lib. 4. histor. cap. 15. SECUNDO dicit, progressu temporis id accessisse, vt corpora Sanctorum sub ipsis mensis ponerentur: & probat ex Ambrosio lib. 10. epist. 85. TERTIO dicit, in orationibus Ecclesiæ factam fuisse memoriam Martyrum, quia Ecclesia orabat, vt aliquando consors fieret in vita æterna ipsorum Martyrum: id quod ex epistola supra citata Smyrnenfium probat. Atque hæc tria dicit esse secundum vsum purioris Ecclesiæ, & Scripturæ consentanea. QUARTO dicit, tempore Augustini ortas esse

esse opiniones peregrinas, & vitiosas de singularibus Martyrum pro suis cultoribus intercessionibus, de meritis, & orationibus Martyrum. QUINTO dicit, Augustinum has opiniones in medio reliquisse, tanquam nec veteres, nec ecclesia id quod probat ex lib. 22. ciuit. cap. 10. & de cura pro mortuis cap. 16. SEXTO dicit, Augustinum paulatim cepisse aliter tribuere his opinionibus; sed Hieronymum, Basilium, Nazianzenum audaciores fuisse in hac quaestione. SEPTIMO dicit, postremis temporibus, fabricatum esse articulum fidei patrociniis, & meritis Sanctorum, & quod horribiliter ipsam actionem Cœnæ Domini, eò detorqueri cepit.

Ex hac longa narratione Kemnitius simplicioribus persuadere nititur, rem esse nouam, & à Papistis confictam, de uocatione Sanctorum in sacrificio Missæ. At si quis paulatentius rem expendat, ex hac ipsa disputatione Kemnitius eius sodales apertissimè refelluntur. Nam prima illa Tituli capita, quæ faterur aduersarius fuisse in puriore Ecclesiæ esse consentanea Scripturæ, contra nos nihil faciunt, quia non continent aliquid contrarium nostræ doctrinæ: contra aduersarios maximè faciunt cum sint omninò consentaneis scriptis, & factis ipsorum. Ipsi enim nec celebrant Sanctorum memoriam apud Sanctorum reliquias; nec Martyrum corpora sub sacra mensa reponunt, sed eiiciunt potius; nec orationes que in precibus, & mysterio Eucharistiæ vllam Sanctorum mentionem faciunt: quare testimonio Kemnitij, conciliamus, Kemnitium, & eius sodales recessisse ab vtu purioris Ecclesiæ, sacris literis consentaneo.

QUARTVM caput falsum est, & ex sexto refelli potest. Nam si Basilius, Nazianzenus, & Hieronymus sequuntur eas opiniones de intercessionibus, & meritis Sanctorum, ut habet caput sextum: non igitur cepērunt illæ opiniones Augustini ætate, ut habet cap. quartum; nam ætas Augustini posterior est Basiliij, & Nazianzeni ætate. Adde, quòd sententia Ecclesiæ de iuocatione Sanctorum, non cepit etiam Basiliij ætate, sed longè antiquior est. Nam EVSEBIVS Basilio antiquior lib. 13. preparat. Euangel. cap. 7. *Vota, inquit, Sanctorum quorum intercessione apud Deum non parum iuari nos possunt. Et IRENAEVS Eusebio antiquior lib. 5. contra hæreses: Vt Virginis Eua, inquit, Virgo Maria fieret advocata.*

QUINTVM caput continet manifestum mendacium.

imposturam. Nam Augustinus in locis à Kemnitio citatis, non relinquit in medio tanquam rem incertam, an Sancti nos iuuent, sintque nostri intercessores, & aduocati, & vt tales, à nobis inuocandi; sed solum quomodo nos iuuet, quando miracula apud eorum sepulchra fiunt. Ambigit enim Augustinus, an id fiat opera Angelorum, an per ipsos Martyrum spiritus, an alio modo; atque hoc in medio relicto, asserit rem esse indubitam, quod à Sanctis iuuentur, qui illos inuocant. Nam lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8. probat hoc ipsum innumerabilibus ferme exemplis, quæ certissima esse asserit.

SEXTVM caput nõ eger alia refutatione; nescio enim quis non videat, quantum præiudicium causæ suæ Kemnitius fecerit, cum tam aperte reprehendere ausus est quatuor illos Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ columnas, Basilium, Nazianzenum, Hieronymum, & Augustinum.

SEPTIMVM caput falsissimum esse patet ex testimoniis à nobis citatis, Cyrilli, Basilij, Chrysostomi, & Augustini, qui apertissimè scribunt, in sacrificio altaris peti à Deo Sanctorum intercessionem. Quanto enim mendacio postremis temporibus fabricatum fuisse fingitur, quod ante annos M. C. C. in vsu Ecclesiæ Catholicæ fuit?

CAPVT NONVM.

De Missis priuatis.

SEQVITVR controuersia de Missa priuata, de qua post Lutherum scripserunt Brentius in Confessione VVirtembergensi, cap. de Eucharistia, & Kemnitius in 2. parte Exam. pag. 858. & sequentibus, & Philippus tum in Confess. August. tum in Apologia in articulo de Missa. Quam controuersiam ita tractabimus, vt PRIMVM doceamus sex modis posse Missam dici priuatam, & omnibus modis esse licitam. Deinde obiectiones aduersariorum refellamus.

Igitur PRIMO dici potest Missa priuata ratione loci; quæ enim celebrantur in priuato aliquo oratorio, seu sacello, dici possunt priuata, si comparentur ad eas, quæ celebrantur in publico templo. Ac de his non est magna controuersia: nam etiamsi aduersarij eas Missas odiosè traducant, & angulares per contumeliam vocent; tamen habemus de his exempla manifestissima antiquitatis. Nam in primis Dominus priuam

mam